

Фольборт Георгій Володимирович

(1885–1960)

135 років з дня народження
видатного фізіолога, академіка АН УРСР,
заслуженого діяча науки УРСР,
завідувача кафедри нормальної фізіології
Харківського медичного інституту

Виходець з освіченої родини німецького походження, Георгій Володимирович Фольборт народився у 1885 р. в Санкт-Петербурзі

Георгій отримував освіту вдома, після чого вчився у Петропавлівській німецькій гімназії, яку закінчив у 1903 р. Тоді ж вступив до Петербурзької Військово-медичної академії

В Військово-медичній академії майбутньому вченому особливо сподобалися лекції Івана Петровича Павлова

«Він підкоряв собі аудиторію переконливістю, зрозумілою, суворою послідовністю викладу фактичного матеріалу. У тоні його не було ні докторальності тодішніх професорів, ні претензії на красномовство. Лекція полягала в демонстрації досвіду, і все, що говорив професор, було лише поясненням спостережуваних слухачами фактів. Ця лекція відрізнялася від усіх лекцій, які я до цього слухав», – писав Георгій Володимирович

Іван Петрович Павлов

З другого курсу Г.В. Фольбоорт стає асистентом І.П. Павлова під час лекцій та лабораторних робіт

Першою опублікованою роботою Георгія Володимировича стала стаття «Матеріали до фізіології умовних рефлексів» (1908), яка була його першою самостійною роботою з фізіології травлення та нервової регуляції

У 1909 р. Г.В. Фольборт закінчив Військово-медичну академію та отримав диплом лікаря з відзнакою. І.П. Павлов залишив випускника на кафедрі фізіології на посаді інститутського лікаря, що відповідає нинішній аспірантурі

Під керівництвом видатного вченого Фольборт виконав і захистив дисертацію на тему «Гальмівні умовні рефлекс», отримавши ступінь доктора медицини у 1912 р.

У 1914 р. Георгій Володимирович – прозектор і найближчий помічник І.П. Павлова, з яким він працював до 1926 р.

У 1923-1926 рр. – Г.В. Фольборт одночасно працює на посаді професора кафедри фізіології Ленінградського університету

І.П. Павлов і професор Г.В. Фольборт на майдані біля бібліотеки АН СРСР. Осінь 1925 р.

Георгій Володимирович перетворив кафедру на значний науковий центр, налагодив викладацьку роботу, виходячи з павловського принципу навчання – «не розповіддю, а показом»

У 1926 р. Георгій Володимирович переїздить до Харкова

На підставі подання академіка В.Я. Данилевського та рекомендації академіка І.П. Павлова Вчена рада Харківського медичного інституту обирає професора Г.В. Фольборта завідувачем кафедри нормальної фізіології, яку він очолює до 1945 р.

Новое здание химического института харьковского университета.

У Хімічному корпусі Харківського університету, який знаходився приблизно на місці, де зараз розташовано готель «Харків», до початку Другої світової війни містилася кафедра нормальної фізіології ХМІ

*Георгій Фольборт (крайній зліва) зі співробітниками
Українського органотерапевтичного інституту
на чолі з В.Я. Данилевським. м. Харків*

Професор брав участь у роботі XIII Міжнародного конгресу в Бостоні, V Міжнародного конгресу психологів у США, читав лекції в Рочестері та Балтиморі (США)

У 1934 р. Г.В. Фольборта обрали членом-кореспондентом АН УРСР. За досягнення у вивченні проблеми виснаження та відновлення функціональних потенціалів йому була присуджена премія імені І.П. Павлова в 1942 р.

У Харкові вчений організував вісім фізіологічних лабораторій у науково-дослідних інститутах Харкова (інституті праці, експериментальної медицини, психоневрологічному, інституті харчування, рентгено-радіологічному, охорони материнства і дитинства, ендокринології, біохімії), що дозволило вести наукову роботу одразу в кількох напрямках.

Георгій Володимирович інтенсивно готував молоді наукові кадри через аспірантуру. Склалася велика наукова школа

Під час Другої світової війни, знаходячись з 1-м Харківським медичним інститутом у м. Чкалові (Оренбург), Георгій Володимирович проводив консультації з питань авіаційної медицини та фізіології у Військовій академії командного і штабного складу, наукову роботу в госпіталях, створив у Чкалові науково-технічний комітет допомоги армії

*Перша будівля Жіночого медичного інституту.
До Другої світової війни – Український інститут
експериментальної медицини. Вул. Сумська, 1*

Після звільнення Харкова від окупантів Фольборт повертається до Харкова. Довелося починати викладання у непристосованому для цього приміщенні – Медичний інститут тимчасово розташувався у будинку на вул. Сумській, 1

Сучасний вигляд будівлі

У 1946 р. Г.В. Фольборт на запрошення президії АН УРСР переїжджає до Києва, де продовжує наукову і педагогічну діяльність до 1960 р.

Його призначають завідувачем кафедри нормальної фізіології Київського медичного інституту і водночас керівником відділу фізіології Інституту біохімії АН УРСР

Згодом Георгій Володимирович перейшов з Інституту біохімії до Інституту фізіології АН УРСР ім. О.О. Богомольця, де очолив відділ вищої нервової діяльності та трофічних функцій і на цій посаді працював до останніх днів життя

У 1951 р. Г.В. Фольборта було обрано дійсним членом АН УРСР

За ініціативою вченого в 1951 р. засновано журнал «Вопросы физиологии» (з 1954 р. має назву «Фізіологічний журнал»), академік Г.В. Фольборт став його головним редактором

Г.В. Фольборт нагороджений
званням Заслуженого діяча науки УРСР,
орденом Леніна (1953) –
найвищою нагородою колишнього СРСР

Георгій Володимирович – автор більш ніж 130 наукових праць.
У Харкові видані «Лекции по физиологии» (1933).
Вчений виховав плеяду вчених фізіологів і лікарів –
підготував 25 докторів і 45 кандидатів наук

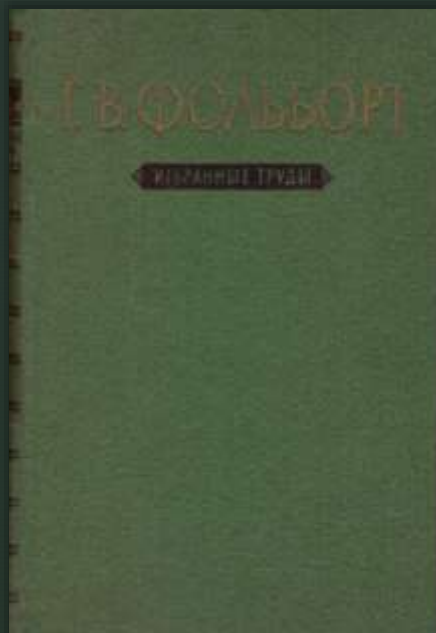
Г.В. Фольборт зробив величезний внесок у розвиток вітчизняної і світової фізіології.
Наукові дослідження академіка присвячені проблемам фізіології вищої нервової
діяльності, травлення, та фізіології процесів втоми і відновлення. В результаті проведених
досліджень були одержані цінні дані для розвитку науки, клініки і дієтики

Вченим були виявлені основні закономірності виснаження і відновлення функції, які
І.П. Павлов назвав «правилами Фольборта». Ці закономірності виявилися загальними для
багатьох органів і систем, дозволили виявити підходи до теоретичного обґрунтування
раціональних режимів діяльності різних систем організму

Труди Г.В. Фольборта
та література про нього
з фондів
Наукової бібліотеки
Харківського
національного медичного
університету

Фольбо́рт Г. В. Фізіологія. Лекції / Г. В. Фольбо́рт ; Всеукраїнський інститут заочної медичної освіти, Заочний медичний інститут.
– Харків : Медвидав, 1933. – 295 с. з розд. паг. – Вид. конволют, що складається з 22 вид.

Фольбо́рт Г. В. Избранные труды / Г. В. Фольбо́рт ; Академия Наук УССР, Институт физиологии им. А. А. Богомольца. – Киев : Изд-во АН УССР, 1962. – 455 с.

Фольбоорт Г. В. Состояние и задачи развития на Украине научного наследия И. П. Павлова. Доклад на научной сессии Академии Наук УССР с участием работников здравоохранения, посвященной вопросам развития физиологического учения акад. И. П. Павлова в республике 1-3 ноября 1950 г./ Г. В. Фольбоорт. – Киев : Изд-во АН УССР, 1950. – 43 с.

Путілін М. І. Г. В. Фольбоорт / М. І. Путілін. – Київ : Здоров'я, 1975. – 69 с.

Путілін М. І. Академік АН УРСР Г. В. Фольбо́рт (до 90-річчя від дня народження) / М. І. Путілін // Фізіологічний журнал. – 1975. – Т. XXI, № 1. – С. 3-8.

Космачевская Э. А. Академик АН УССР Георгий Владимирович Фольбо́рт (К 100-летию со дня рождения) / Э. А. Космачевская // Физиологический журнал СССР им. И. М. Сеченова. – 1986. – Т. LXXII, № 2. – С. 259-261.

Підготувала Л. В. Скрипченко
ХНМУ, 2020